

СТАТИСТИКА УМРЛИХ

ПРАВНИ ОСНОВ

Истраживање се спроводи на основу Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09) и Програма званичне статистике у периоду од 2016. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 55/15).

МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

Циљ и садржај истраживања

Циљ годишњег истраживања о умрлим јесте прикупљање података о демографским и социоекономским карактеристикама умрлог лица, података о пореклу и узроку смрти, као и података о демографским и социоекономским карактеристикама мајке умрлог одојчета.

Прикупљају се следећи подаци: за свако умрло лице (пол, датум смрти, датум рођења, место рођења, држављанство, национална припадност, пребивалиште, брачно стање, највиша завршена школа, активност, занимање, где је смрт наступила, ко је дао податке о узроку смрти, основни узрок смрти, порекло смрти), за умрло одојче (да ли је одојче рођено у браку или ван брака, телесна маса на рођењу, гестациона старост, датум рођења мајке, највиша завршена школа мајке, активност мајке, колико је мајка до сада родила деце), за умрле насилном смрћу (порекло насилне смрти, природа повреде).

Извештајне јединице

Податке о умрлим прикупљају и достављају матичари. Уз сваки попуњени статистички образац о случају смрти (ДЕМ-2) матичар је дужан да приложи и један примерак Потврде о смрти, коју попуњава лекар.

Обухват

Према правним прописима о вођењу матичне књиге умрлих, случај смрти се обавезно уписује у матичну књигу умрлих подручја на коме се десио, без обзира на то да ли умрли или мајка умрлог одојчета стално станује на том подручју или не.

У обради се, међутим, подаци групишу према месту сталног становања умрлог (за умрло одојче – према месту сталног становања мајке). Тако су резултати демографске статистике обрађени по принципу места сталног становања, што одговара концепцији уобичајеног становништва примењеној у попису становништва 2011.

Метод, време и извори за прикупљање података

Матичари попуњавају статистички образац о случају смрти користећи метод интервјуа и извештајни метод (одговоре на нека питања преузимају са обрасца Потврда о смрти).

Подаци о основном узроку смрти и природи повреде на обрасцу ДЕМ-2 преузимају се са Потврде о смрти. Издвајање основног узрока смрти са Потврде о смрти и уписивање шифара основног узрока смрти и природе повреде на образац ДЕМ-2 врше надлежни лекари у заводима/институтима за јавно здравље.

Подаци се прикупљају месечно, а обрађују се годишње.

Обавеза заштите индивидуалних података

Обавеза заштите индивидуалних података темељи се на члану 3 одредбе за заштиту давалаца података, члановима 44, 45, 46, 47, 48 и 49 одредбе о поверљивости Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

Списак и дефиниције основних обележја – индикатора

У статистици умрлих јединица посматрања је свако умрло лице.

Умрли је лице код којег је било када након живорођења дошло до трајног престанка свих знакова живота.

Умрло одојче је дете код кога је након живорођења, а пре него што је навршило једну годину старости дошло до трајног престанка свих знакова живота.

Сћаросћ умрлог се исказује у навршеним годинама живота, а за умрлу одојчад у месецима, данима и сатима.

Основни узрок смрти је дефинисан као болест или повреда која је покренула низ болесних стања која су директно довела до смрти или околности несрећног случаја или насиља који су узроковали смртоносну повреду. Шифрирање основног узрока смрти врши се према Међународној статистичкој класификацији болести и сродних здравствених проблема, Десета ревизија, издање 2010.

Насилна смрт је смрт која је последица несрећног случаја (све врсте саобраћајних удеса, падови, утапања, несреће са ватром, оружјем итд.), самоубиства, убиства и осталог (насилне смрти неутврђеног порекла, законске интервенције и ратне операције, компликације медицинског и хируршког лечења).

Телесна маса на рођењу је прва маса новорођенчета, измерена одмах након рођења, и изражена је у грамима.

Гесџациона сћаросћ представља трајање трудноће и изражена је у навршеним недељама.

Ниво репрезентативности података

Подаци о умрлим се приказују на нивоу насеља, општина, области и републике.

Републички завод за статистику од 1998. године не располаже подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

Усаглашеност са међународним препорукама, стандардима и праксом

Истраживање о умрлим се спроводи према методологији која је усклађена са препорукама:

UN Principles and Recommendations for a Vital Statistics System Revision 2, Regulation (EU) No 1260/2013 of the European Parliament on European demographic statistics, Regulation (EU) No 205/2014.

ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Органи за спровођење истраживања

Републички завод за статистику, као одговорни произвођач званичне статистике, утврђује инструменте за спровођење истраживања, израђује методолошка упутства, израђује шифарнике потребне за истраживање, припрема и штампа обрасце и дистрибуира их подручним одељењима.

Подручна одељења дистрибуирају обрасце извештајним јединицама на својој територији, прикупљају попуњене обрасце, врше контролу обухвата, контролу тачности и потпуности података, прослеђују обрасце заводима/институтима за јавно здравље (у којима надлежни лекар издваја шифре основног узрока смрти и природе повреде са Потврде о смрти и уписује их на образац ДЕМ-2) и врше унос комплетног обрасца ДЕМ-2 и исправку података.

Коначна контрола, анализа, табелирање и публиковање података врши се у Републичком заводу за статистику.

Обавезност давања података

Обавеза давања података темељи се на члану 26, а казнене одредбе за одбијање давања података или давање непотпуних и нетачних података на члану 52 Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

Роковник основних фаза спровођења истраживања

(укључујући њубликовање њодајјака)

- Припрема и штампа образаца: септембар–новембар.
- Слање образаца подручним одељењима до 31. новембра (извештајним јединицама до 31. децембра).
- Пријем образаца у подручним одељењима, контрола и слање исправних података у електронској форми Заводу до 1. априла, а Сектор статистике за АП Војводину до 1. маја.
- Логичка и рачунска контрола, табелирање и израда резултата у Заводу до 1. јуна.
- Израда саопштења „Витални догађаји у Републици Србији“ до 30. јуна.

Упитник

- Статистички образац о случају смрти – образац ДЕМ-2, (www.stat.gov.rs)

Упутство за попуњавање упитника

- Упутство за матичаре о попуњавању статистичких образаца о рођењу, случају смрти и закљученом браку (обрасци ДЕМ-1, ДЕМ-2 и ДЕМ-3), (www.stat.gov.rs)

Списак номенклатура и класификација које се користе у истраживању

- Систематски списак насеља у Републици Србији, (www.stat.gov.rs)
- Класификација занимања, (www.stat.gov.rs)
- Међународна статистичка класификација болести и сродних здравствених проблема, Десета ревизија, издање 2010. (www.batut.org.rs)

Списак публикација у којима се објављују методологија и резултати истраживања (у штампаном облику и/или у оквиру интјернет презентације)

Методолошка објашњења овог истраживања налазе се у едицији „Методологије и стандарди“: Упутство за матичаре о попуњавању статистичких образаца о рођењу, случају смрти и закљученом браку (обрасци ДЕМ-1, ДЕМ-2 и ДЕМ-3), број 56 (Београд 2014) и Кодекси за шифрирање статистичких образаца (Београд 2015).

Резултати се објављују у саопштењу „Витални догађаји у Републици Србији“, у публикацијама: „Демографска статистика“, „Статистички годишњак Републике Србије“, „Општине и региони у Републици Србији“, као и у осталим тематским публикацијама.

Све публикације су доступне у штампаном облику и на веб сајту Завода. (www.stat.gov.rs)

Контакт особа – Милка Илић Пешић, локал 270